

Integraalifunktio

Hannu Lehto
Lahden Lyseon lukio

Osa I: Integraalifunktion määritelmä	2
Esimerkki	3
Integraalifunktio	4
Osa II: Integroimissääntöjä	6
Polynomifunktio	7
Potenssifunktio	8
Potenssifunktio $y = x^{-1}$	11
Potenssifunktio $y = f(x)^{-1}$	12
Eksponenttifunktio	14
Trigonometriset funktiot	17
Integroimismenetelmiä	19
Paloittain määritelty funktio	20
Osittaisintegrointi	21
Osittaisintegrointiesimerkkejä	22

Esimerkki

Esimerkki. Minkä funktion f derivaatta on $f'(x) = 3x^2$?

$$f(x) = x^3 + c \quad (c \in \mathbb{R}).$$

3 / 22

Integraalifunktio

Määritelmä 1. Olkoon funktio f määritelty välillä I . Funktio F on funktion f *integraalifunktio*, jos

$$F'(x) = f(x), \quad \forall x \in I.$$

Esimerkki 1. Onko funktio $f(x) = \frac{1}{8}x^4 + \frac{5}{2}x^2 + 3x - 1$ funktion $g(x) = \frac{1}{2}x^3 + 5x + 3$ integraalifunktio?

Esimerkki 2. Onko funktio $f(x) = \sin 2x + \sin^2 x$ funktion $g(x) = 2 \cos 2x + \sin 2x$ integraalifunktio?

4 / 22

Integraalifunktio

Lause 1. Jos F on eräs funktion f integraalifunktio, niin f :n kaikki integraalifunktiot ovat muotoa $F(x) + c$, $c \in \mathbb{R}$. Vakio c on *integroimisvakio*.

Esimerkki 1. Määritä funktion $f(x) = 2x - 1$ kaikki integraalifunktiot.

$$\int (2x - 1) dx = x^2 - x + c$$

Esimerkki 2. Määritä funktion $f(x) = e^{3x}$ se integraalifunktio F , joka kulkee pisteen $(0,2)$ kautta

$$\begin{aligned} F(x) &= \int e^{3x} dx = \frac{1}{3}e^{3x} + c \\ F(0) &= \frac{1}{3}e^0 + c = \frac{1}{3} + c = 2 \Rightarrow c = 1\frac{2}{3} \\ F(x) &= \frac{1}{3}e^{3x} + 1\frac{2}{3} \end{aligned}$$

5 / 22

Polynomifunktio

1. $\int cf(x)dx = c \int f(x)dx, c \in \mathbb{R}$
2. $\int (f(x) + g(x)) dx = \int f(x)dx + \int g(x)dx$
3. $\int x^n dx = \frac{1}{n+1}x^{n+1} + c, n \in \mathbb{N}$

Esimerkki. $\int (5x^3 - \frac{x^2}{2} + x - 1)dx = \frac{5}{4}x^4 - \frac{1}{6}x^3 + \frac{1}{2}x^2 - x + c$

7 / 22

Potenssifunktio

$$\int x^a dx = \frac{1}{a+1}x^{a+1} + c, \quad a \neq -1, \quad a \in \mathbb{R}$$

Esimerkki 1. $\int \frac{5}{x^2} dx$

Esimerkki 2. $\int x\sqrt{x} dx$

8 / 22

Potenssifunktio

$$Df(x)^{a+1} = (a+1)f'(x)f(x)^a$$

$$\frac{1}{a+1}Df(x)^{a+1} = f'(x)f(x)^a$$

$$D\left(\frac{1}{a+1}f(x)^{a+1}\right) = f'(x)f(x)^a$$

Tästä saadaan integroimissääntö

$$\int \boxed{f'(x)} \boxed{f(x)^a} dx = \frac{1}{a+1}f(x)^{a+1} + c, \quad a \neq -1$$

sisäfunktion derivaatta

yhdistetty funktio

9 / 22

Esimerkkejä

1. $\int 3(3x - 1)^5 dx = \frac{1}{6}(3x - 1)^6 + c$
2. $\int (5x - 3)^4 dx = \frac{1}{5} \int 5(5x - 3)^4 dx = \frac{1}{5} \cdot \frac{1}{5}(5x - 3)^5 + c$
3. $\int \frac{3}{(4x - 1)^2} dx$
4. $\int \frac{1}{\sqrt{2x + 1}} dx$
5. $\int x(2 + x^2)^2 dx$
6. $\int (2 + x^2)^2 dx$

10 / 22

Potenssifunktio $y = x^{-1}$

$$\int \frac{1}{x} dx = \int x^{-1} dx = \ln |x| + c, \quad (x \neq 0)^a$$

Esimerkki. $\int \frac{4}{x} dx = 4 \int \frac{1}{x} dx = 4 \ln |x| + c$

11 / 22

^aVoimassa väleillä, joihin $x = 0$ ei kuulu. Katso tarkemmin MT10 s. 11–12

Potenssifunktio $y = f(x)^{-1}$

$$D \ln |f(x)| = \frac{f'(x)}{f(x)}$$

Tästä saadaan integroimissääntö

$$\int \frac{f'(x)}{f(x)} dx = \int f'(x) f(x)^{-1} dx = \ln |f(x)| + c, \quad (f(x) \neq 0)^a$$

sisäfunktion derivaatta

yhdistetty funktio

12 / 22

^aVoimassa väleillä, joihin funktion $f(x)$ nollakohdat eivät kuulu.

Esimerkkejä

$$1. \int \frac{x}{x^2+1} dx = \frac{1}{2} \int \frac{2x}{x^2+1} dx = \frac{1}{2} \ln|x^2+1| + c = \frac{1}{2} \ln(x^2+1) + c, \quad x^2+1 > 0$$

$$2. \int \frac{x^2+x-3}{2x} dx = \frac{1}{2} \int \left(\frac{x^2}{x} + \frac{x}{x} - \frac{3}{x} \right) dx = \frac{1}{2} \int \left(x+1 - \frac{3}{x} \right) dx = \frac{1}{4}x^2 + \frac{1}{2}x - \frac{3}{2} \ln|x| + c, \quad (x \neq 0)$$

13 / 22

Eksponenttifunktio

$$\int e^x dx = e^x + c$$

$$1. \int \frac{e^x}{\sqrt{e^x+2}} dx$$

$$2. \int \frac{e^x}{3e^x+1} dx$$

14 / 22

Eksponenttifunktio

$$De^{f(x)} = f'(x)e^{f(x)}$$

$$\int f'(x)e^{f(x)} dx = e^{f(x)} + c$$

$$1. \int e^{-x} dx$$

$$2. \int \frac{e^x + e^{-x}}{e^x} dx$$

15 / 22

★ Eksponenttifunktio

$$\int a^x dx = \int (e^{\ln a})^x dx$$

$$= \int e^{x \ln a} dx$$

$$= \frac{1}{\ln a} \int \ln a e^{x \ln a} dx$$

$$= \frac{1}{\ln a} e^{x \ln a} + c$$

$$= \frac{1}{\ln a} a^x + c, \quad (a > 0, a \neq 1)$$

16 / 22

Trigonometriset funktiot

$$\int \sin x dx = -\cos x + c$$

$$\int \cos x dx = \sin x + c$$

Esimerkki. Olkoon $f''(x) = \cos x$, $f(0) = 1$, $f(\frac{\pi}{2}) = 2$. Määritä funktio f .

17 / 22

Trigonometriset funktiot

$$D \sin f(x) = f'(x) \cos f(x)$$

$$D \cos f(x) = -f'(x) \sin f(x)$$

$$\int f'(x) \cos f(x) dx = \sin f(x) + c$$

$$\int f'(x) \sin f(x) dx = -\cos f(x) + c$$

1. $\int \cos\left(3x + \frac{\pi}{4}\right) dx$

2. $\int \cos^2 x \sin x dx$

18 / 22

Integroimismenetelmiä

19 / 22

Paloittain määritelty funktio

1. Jatkuvalla funktiolla on integraalifunktio.
2. Integraalifunktio on derivoituva ja siten myös aina jatkuva.

Esimerkki. Määritä funktion $f(x) = |x - 2|$ se integraalifunktio F , jolle on voimassa $F(3) = 1$.

f on itseisarvofunktiona jatkuva ja siten integraalif. on olemassa.

20 / 22

Osittaisintegrointi

$$D(f(x)g(x)) = f'(x)g(x) + f(x)g'(x)$$

$$f(x)g(x) = \int f'(x)g(x)dx + \int f(x)g'(x)dx$$

$$\int f'(x)g(x)dx = f(x)g(x) - \int f(x)g'(x)dx$$

Esimerkki 1.

$$\int x \sin x dx = x(-\cos x) - \int 1(-\cos x)dx = -x \cos x + \sin x + c$$

$$g(x) = x$$

$$g'(x) = 1$$

$$f'(x) = \sin x$$

$$f(x) = -\cos x$$

21 / 22

Osittaisintegrointiesimerkkejä

1. $\int 2xe^{-x} dx$

2. $\int \ln x dx$

22 / 22